

Gieselgeer 3 Onnen

Rijksmonument

Bouwjaar: 1862 (verbouw woonhuis in 1906 en bouw nieuwe schuur in 1908)

Opdrachtgever: Willem Berends de Jonge

Architect: onbekend

Keuterij van het Westerwoldse type. Schuur met houten voorschot en in de woning vensters met zes ruiten.

Tot 1908 had het pand een doorlopende noklijn over de woning en de schuur. In 1904 is de schuur verbreed en in 1908 totaal vernieuwd en verhoogd. Het houten voorschot dateert dus uit 1908.

De woning is in 1897 en 1906 aan de oostzijde (rechts op de foto) uitgebreid, waardoor de goothoogte daar nu lager ligt dan aan de andere zijde. Het kleine raampje aan de voorzijde is van na 1897.

In 1911 is naast de woning een stookhut gebouwd. Deze stookhut is geen afzonderlijk monument, maar wordt wel genoemd ('bakhuis') in de beschrijving.

Bouw- en bewoningsgeschiedenis Gieselgeer 3 Onnen

De bouw van de boerderij Gieselgeer 3 heeft nogal wat voeten in aarde gehad. Op 21 januari 1851 schrijft Willem Berends de Jonge aan burgemeester en wethouders van Haren, dat hij van Willem Eising een perceel land te Onnen, kadastraal bekend sectie G nr. 564, heeft gekocht en dat verzoekt op dat perceel een woonhuis met schuurtje te mogen bouwen, op te trekken van steen en gedeeltelijk met pannen en gedeeltelijk met stroo of riet te dekken.

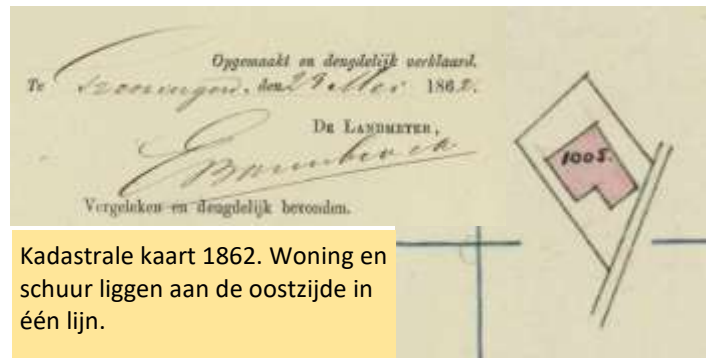
Raadslid Jan Veldman te Onnen wordt gevraagd over dit verzoek te adviseren. Veldman meldt het gemeentebestuur dat de landbouwers van Onnen zeer tegen het bouwen van woningen op de Onneres zijn en dat de bouw van een woning daar ook Willem Berends de Jonge weinig plezier zal doen. "Dat adressant koeijen houdt, die wanneer zij in de weide worden gebragt door te slap opzigt of met opzet, zeer ligt het eigendom van anderen kunnen bederven, evenzoo zal hij misschien ook hoenders houden, die de eigenaars der naast hem liggende landerijen tot grooten last kunnen zijn, zoodat adressant door het hier genoemde dagelijks gevaar loopt anderen tot nadeel te zijn en ten gevolge hiervan met de bena-deelden dagelijks in twist zal leven."

Ondanks de door Veldman genoemde bezwaren verlenen burgemeester en wethouders bij besluit van 2 maart 1854 de gevraagde vergunning. Zij kunnen ook niet anders, want hun enige weigeringsgrond is brandgevaar voor andere woningen en daarvan is juist door de afgelegen ligging van de te bouwen woning geen sprake.

Op de kadastrale situatie van 1830 is te zien dat de woning Gieselgeer 3 ver buiten het dorp Onnen ligt. De vele kleine percelen naast de woning zijn de akkers op de Onneres. Andere woningen in de omgeving met vermelding bouwjaar zijn: Onneresweg 1 (1958), Onneresweg 3 (1888), Vlasoorsteeg 4 (1885), Gieselgeer 2 (1870), Padlandsweg 2 (1897) en Padlandsweg 1 (1900).

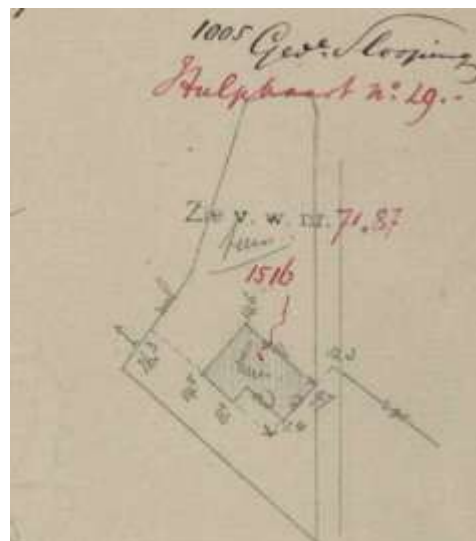
Het lijkt dan logisch dat Willem Berends de Jonge de woning vervolgens gaat bouwen. Alles wijst er echter op dat hij dat in 1861 deed. De kadastrale hulpkaart waarop de bouw is geregistreerd dateert van 23 mei 1862 en in het bevolkingsregister wordt een verhuizing van Willem Berends de Jonge en zijn gezin aangegeven in april 1862.

Kadastrale kaart 1862. Woning en schuur liggen aan de oostzijde in één lijn.

Willem Berends de Jonge overlijdt in 1883. Schoonzoon Jan Folkert Eisses, gehuwd met Dina Berends de Jonge wordt dan de hoofdbewoner op de boerderij. In 1888 komt het tot een scheiding van de nalatenschap van Willem Berends de Jonge. Een jaar later overlijdt zijn dochter Dina. De boerderij komt nu in handen van Jans Breeman, gehuwd met Klaasien Berends de Jonge (de zus van Dina). Zij gaan ook kort op de boerderij wonen, maar vertrekken in 1892 naar het ouderlijk huis van Jans.

De boerderij wordt na 1892 verhuurd aan bakker Andries Nijdam en zijn vrouw Willemetje Elema. Na het overlijden van Andries wordt Jan Jochums Elema de nieuwe huurder. Waarschijnlijk is dat ook aanleiding voor een kleine verbouwing van de woning. Op kadastrale kaart met veldwerk staat "ged. slooping" en dat staat ook in de kadastrale legger. Maar wat nu precies werd gesloopt is niet duidelijk.

Kadastrale veldwerkkarte 1897

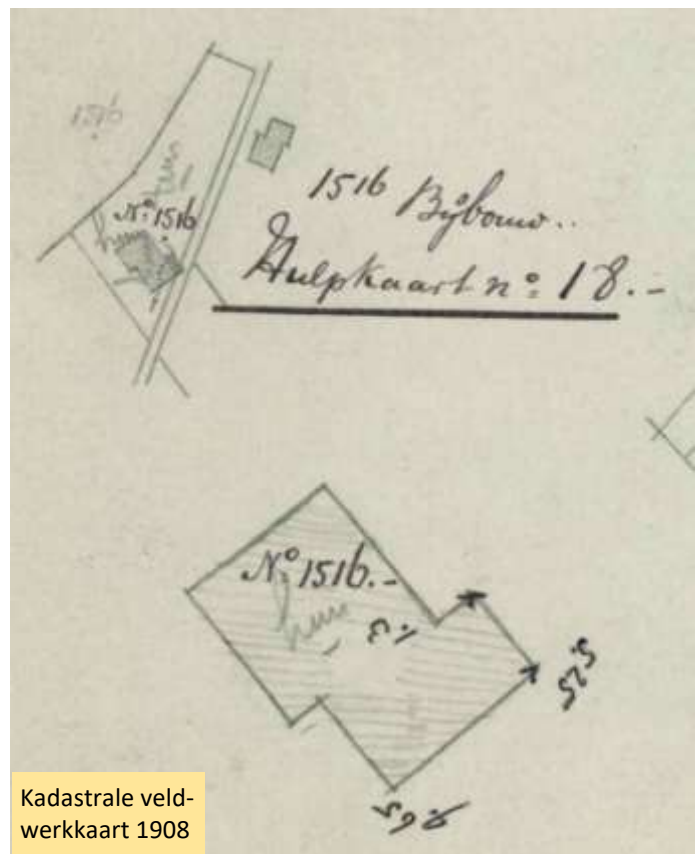
Jans Breeman is dan nog steeds eigenaar.

Jan Jochums Elema wordt opgevolgd door zijn zoon Jan en deze koopt de boerderij in 1904 van Jans Breeman. Hij is in de jaren die volgen verantwoordelijk voor een drietal verbouwingen. In

1904 laat hij de schuur verbreden en naar achteren uitbouwen (bouwvergunning 1904 nr. 30).
 In 1906 (bouwvergunning 1906 nr 9) wordt de woning uitgebreid met een uitbouw aan de oostzijde.
 De nieuwe situatie is ook vastgelegd op een kadastrale veldwerkkkaart.
 Vervolgens laat Jan Elema in 1908 (bouwvergunning

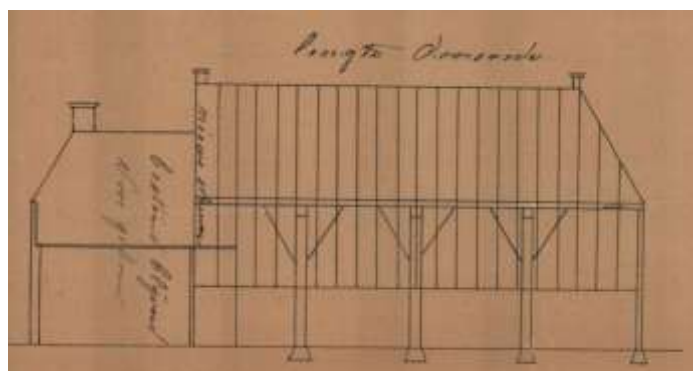

1908 nr. 99) de gehele schuur achter de woning afbreken en bouwt daar een nieuwe schuur met een hogere nokhoogte voor in de plaats.

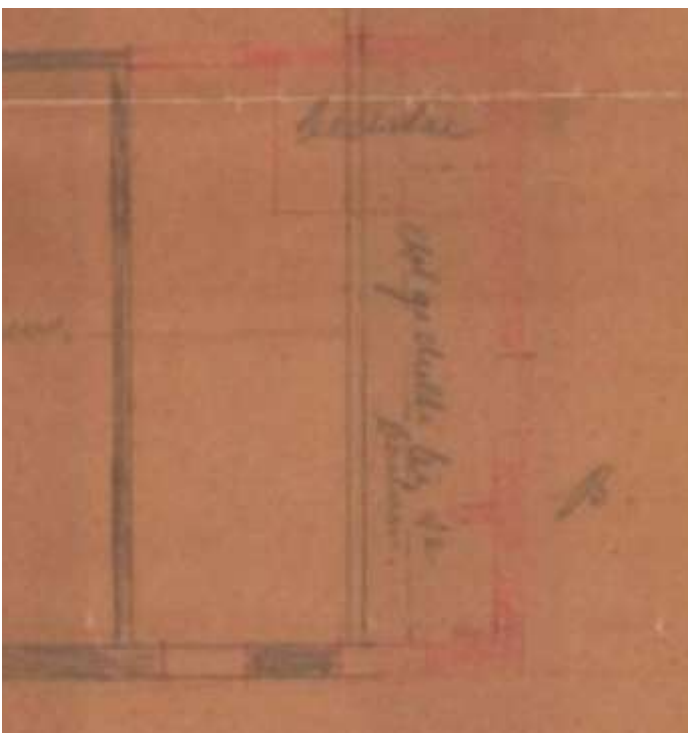
Kadastrale veldwerkkkaart 1908

In 1911 krijgt Jan Elema vergunning voor de bouw van een stookhut. De situatie is aangegeven op de onderstaande veldwerkkkaart uit 1918.

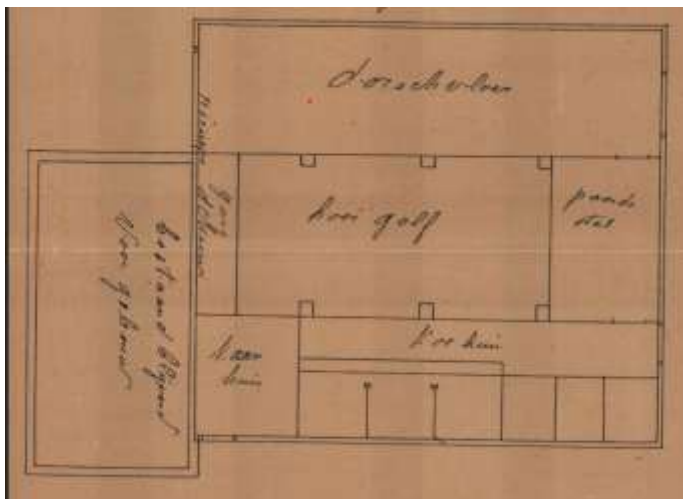

Hierboven en in de volgende kolom bouwtekeningen vergunning 1908 nr. 38.

Bouwtekeningen bouwvergunning 1904 nr 30. Uitbreiding van de bestaande schuur aan westzijde en achterzijde. De oostelijke zijgevel van woning en schuur staan nog in één lijn en er is een doorlopende noklijn over woning en schuur.

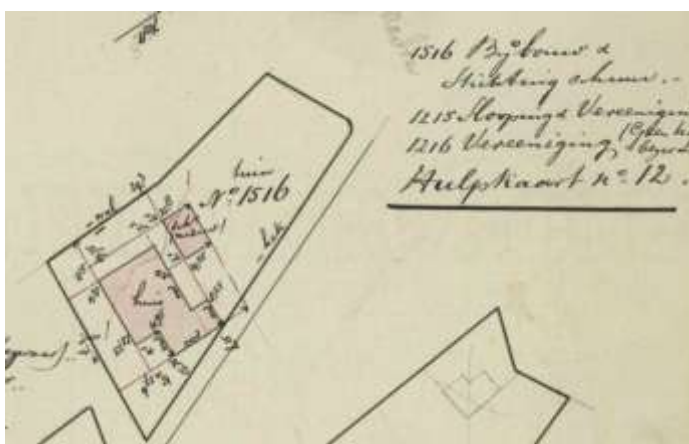

Hierboven en in de volgende kolom bouwtekeningen vergunning 1906 nr. 9.

Op deze foto uit 1969 is rechts in de gevel nog een schoorsteen aanwezig

[Gegevens detailblad van het pand uit de database in Haza21 bijgevoegd]

Olieverf W. Bouwsema

Gebouwinformatie

Periode

in 1863 ontstaan.

Gebouwhistorie

<u>Datum</u>	<u>Gebruik</u>	<u>Straat of wijk, Plaats</u>	<u>Naam van het gebouw</u>
1830		Wijk C Onnen perceel nieuw 041 Haren	
1863		Wijk C Onnen nieuw 041 Haren	

Kadastrale beschrijving

Filiatie

<u>Datum</u>	<u>Kad.nr.</u>	<u>Artikel</u>	<u>Post</u>	<u>Eigenaar</u>
1830	G564	140	60	Willem Eising (1752-1832)
06-1852	G564	1079	41	Willem Eising (1787-1866)
07-1852	G564	810	7	Willem Berends de Jonge (1815-1883)
1863	G1005	810	11	Willem Berends de Jonge (1815-1883)
1869	G1005	810	16	Willem Berends de Jonge (1815-1883)
1889	G1005	2873	4	Jans Breeman (1862-1928)
1897	G1516	2873	6	Jans Breeman (1862-1928)
1905	G1516	3811	4	Jan Elema (1861-1943)
1908	G1516	3811	6	Jan Elema (1861-1943)
1916	G1516	3811	11	Jan Elema (1861-1943)
1918	G1516	3811	16	Jan Elema (1861-1943)
1923	G1755	3811	19	Jan Elema (1861-1943)
1962	G1755	10904	1	Willemina Elema (1900-?) (0,5 deel)
		10904	1	Jan Elema (1898-1987) (0,5 deel)
1983	G1755	11877	10	Hindrik Elema

Kadastrale nummering

1830	Haren	G564
1863	Haren	G1005
1897	Haren	G1516
1923	Haren	G1755

Beschrijving

Rijksmonument. Keuterij van het Westerwoldse type; schuur met houten voorschot; in woongedeelte zesruitsvensters. Bakhuis.

Brief 21 januari 1851 van Willem Berends de Jonge

Geeft met verschuldigde eerbied te kennen, Willem Berends de Jonge, daglooner van beroep, wonende te Onnen, gemeente Haren.

Dat hij voornemens is op perceel sectie G nr 564 bekend bij het kadaster in de gemeente Haren ten name van weduwe Willem Eising, van welk hij door koop eigenaar is geworden, een woonhuis met schuurtje te bouwen, op te trekken van steen en gedeeltelijk met pannen en gedeeltelijk met stroo of riet te dekken. Dat hij daartoe de vergunning van u benodigd is.

Redenen waarom adressant zich tot u wendt met het nederig verzoek hem tot de bouwing van bovengenoemd woonhuis en schuurtje de noodige vergunning te verleenen.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 84).

Brief 12 maart 1851 van raadslid J. Veldman

Bij appointement van den 21 januari jl. heeft u in mijn handen gesteld om berigt en consideratiën een adres van Willem Berends de Jonge, daarbij vergunning verzoekende tot de bouwing van een woning met schuurtje op perceel sectie G nr 564, gelegen op de Onneres onder de gemeente Haren.

Ik heb de eer u hierop te berigten, dat hoezeer men misschien het bouwen van woningen in het openbaar niet kan tegen gaan, echter het bouwen van huizen op de Onneres voor de landbouwende klasse schadelijke gevolgen zoude kunnen hebben, waarom ook de landbouwers te Onnen zeer tegen het bouwen van bovengenoemde woning zijn.

Dat ingeval men aan den eenen hiertoe vrijheid verleent, men dit aan den ander niet kan weigeren en zoo men dus aan adressant hiertoe vergunning verleende en hij zijn oogmerk bereikt, men binnen korte jaren een aantal woningen op de es zal zien oprijzen, waardoor de bouwlanden van anderen zeer onveilig zouden kunnen worden.

Dat adressant koeijen houdt, die wanneer zij in de weide worden gebragt door te slap opzigt of met opzet, zeer ligt het eigendom van anderen kunnen bederven, evenzoo zal hij misschien ook hoenders houden, die de eigenaars der naast hem liggende landerijen tot grooten last kunnen zijn, zoodat adressant door het hier genoemde dagelijks gevaar loopt anderen tot nadeel te zijn en ten gevolge hiervan met de benadeelden dagelijks in twist zal leven.

Om welke reden ik de vrijheid neem u te verzoeken het daarheen te leiden, dat het verzoek van den adressant worde gewezen van de hand.

(Archief gemeente Haren, deel I, inventarisnummer 84).

Notulen burgemeester en wethouders, 2 maart 1854

Willem Berends de Jonge, arbeider te Onnen, krijgt toestemming een woning te bouwen op perceel G 564, op te trekken in steen en gedekt met riet of stro.

Bewoners/Gebruikers

1862	huisvrouw van Willem Berends de Jonge	Hinderkien Jans Vrieling
apr 1862	dochter	Janna Berends de Jonge
apr 1862	dochter	Hendrikje de Jonge
apr 1862	dochter	Dina Berends de Jonge
apr 1862	dochter	Aaltje de Jonge
apr 1862	hoofd, landbouwer	Willem Berends de Jonge
apr 1862	zoon	Hendrik Berends de Jonge
apr 1862	zoon	Jan Berends de Jonge
20 sep 1864	geboorte	Klaasien Berends
1880	dochter	Klaasien Berends
1880	dochter, huisvrouw van Jan Folkert Eisses	Dina Berends de Jonge
1880	hoofd, landbouwer	Willem Berends de Jonge
1880	huisvrouw van Willem Berends de Jonge	Hinderkien Jans Vrieling
1880	schoonzoon, landbouwer	Jan Folkert Eisses
4 mei 1880	overlijden	Aaltje de Jonge
7 jun 1882	geboorte	Alberdina Eisses
2 apr 1883	overlijden	Willem Berends de Jonge
26 jan 1886	geboorte	Willem Eisses
6 jul 1888	geboorte	Lukas Eisses
mei 1889	(schoon)moeder, weduwe Willem Berends de Jonge	Hinderkien Jans Vrieling
mei 1889	hoofd, landbouwer	Jans Breeman
mei 1889	huisvrouw van Jans Breeman	Klaasien Berends
mei 1889	zoon van (schoon)zuster Dina Berends	Lukas Eisses
12 jun 1889	overlijden	Dina Berends de Jonge
1890	hoofd, landbouwer	Jans Breeman
1890	huisvrouw van Jans Breeman	Klaasien Berends
1890	inwonende (schoon)moeder	Hinderkien Jans Vrieling
1890	inwonende neef (zoon van Dina Berends)	Lukas Eisses
1892	inwonende knecht	Hendrik Dekker
1893	hoofd, bakker	Andries Nijdam
1893	huisvrouw van Andries Nijdam	Willemkje Elema
1893	zoon	Harm Nijdam
9 jul 1896	overlijden	Andries Nijdam
1900	hoofd	Jan Jochums Elema
1900	huisvrouw van Jan Jochums Elema	Jantje Nijdam
1900	kleindochter	Jantje Elema
13 feb 1901	overlijden	Trientje Elema
15 jul 1902	overlijden	Jan Jochums Elema
1907	hoofd, landbouwer	Jan Elema
12 mei 1916	overlijden	Jantje Nijdam
1918	hoofd, landbouwer	Jan Elema
1929	hoofd, landbouwer	Jan Elema
1932	hoofd, landbouwer	Jan Elema
3 mrt 1943	overlijden	Jan Elema
30 jan 1957	weduwe van Jan Eleema	Hendrikje Takens
7 sep 1960	overlijden	Hendrikje Takens
8 jul 1987	overlijden	Jan Elema

Adreshistorie

1862	Wijk C Onnen 67 Haren
1880	Wijk C Onnen 93 Haren
1890	Wijk C Onnen 100 Haren
1900	Wijk C Onnen 118 Haren
1907	Wijk C Onnen 101 Haren
1918	Wijk C Onnen 114 Haren
1929	Wijk E Onnen 123 Haren
1932	Onnen 129 Haren
30 jan 1957	Gieselgeer 3 Onnen

Bronnen

Specificatie vermeldingen

1830

Wijk C Onnen perceel nieuw 041 Haren, kad. Haren sectie G nr. 564
eigenaar: Willem Eising (1752-1832) - art. 140/60

jun 1852

Wijk C Onnen perceel nieuw 041 Haren, kad. Haren sectie G nr. 564
eigenaar: Willem Eising (1787-1866) - art. 1079/41

jul 1852

Wijk C Onnen perceel nieuw 041 Haren, kad. Haren sectie G nr. 564
eigenaar: Willem Berends de Jonge (1815-1883) - art. 810/7

1863

Wijk C Onnen nieuw 041 Haren, kad. Haren sectie G nr. 1005

info: Bouw boerderij

eigenaar: Willem Berends de Jonge (1815-1883) - art. 810/11

1869

Wijk C Onnen nieuw 041 Haren, kad. Haren sectie G nr. 1005
eigenaar: Willem Berends de Jonge (1815-1883) - art. 810/16

1889

Wijk C Onnen nieuw 041 Haren, kad. Haren sectie G nr. 1005
eigenaar: Jans Breeman (1862-1928) - art. 2873/4

1897

Wijk C Onnen nieuw 041 Haren, kad. Haren sectie G nr. 1516

info: Sloping en stichting

eigenaar: Jans Breeman (1862-1928) - art. 2873/6

1905

Wijk C Onnen nieuw 041 Haren, kad. Haren sectie G nr. 1516
eigenaar: Jan Elema (1861-1943) - art. 3811/4

1908

Wijk C Onnen nieuw 041 Haren, kad. Haren sectie G nr. 1516
eigenaar: Jan Elema (1861-1943) - art. 3811/6

1916

Wijk C Onnen nieuw 041 Haren, kad. Haren sectie G nr. 1516
eigenaar: Jan Elema (1861-1943) - art. 3811/11

1918

Wijk C Onnen nieuw 041 Haren, kad. Haren sectie G nr. 1516
eigenaar: Jan Elema (1861-1943) - art. 3811/16

1923

Wijk C Onnen nieuw 041 Haren, kad. Haren sectie G nr. 1755
eigenaar: Jan Elema (1861-1943) - art. 3811/19

1962

Wijk C Onnen nieuw 041 Haren, kad. Haren sectie G nr. 1755
eigenaar: Willemina Elema (1900-?) (0,5 deel) - art. 10904/1
eigenaar: Jan Elema (1898-1987) (0,5 deel) - art. 10904/1

1983

Wijk C Onnen nieuw 041 Haren, kad. Haren sectie G nr. 1755
eigenaar: Hindrik Elema - art. 11877/10

Register van namen

Berends, Klaasien	
20 sep 1864	geboorte
1880	dochter
mei 1889	huisvrouw van Jans Breeman
1890	huisvrouw van Jans Breeman
Breeman, Jans	
1889	eigenaar
mei 1889	hoofd, landbouwer
1890	hoofd, landbouwer
1897	eigenaar
Dekker, Hendrik	
1892	inwonende knecht
Eising, Willem	
1830	eigenaar
jun 1852	eigenaar
Eisses, Alberdina	
7 jun 1882	geboorte
Eisses, Jan Folkert	
1880	schoonzoon, landbouwer
Eisses, Lukas	
6 jul 1888	geboorte
mei 1889	zoon van (schoon)zuster Dina Berends
1890	inwonende neef (zoon van Dina Berends)
Eisses, Willem	
26 jan 1886	geboorte
Elema, Hindrik	
1983	eigenaar
Elema, Jan	
1905	eigenaar
1907	hoofd, landbouwer
1908	eigenaar
1916	eigenaar
1918	hoofd, landbouwer
1923	eigenaar
1929	hoofd, landbouwer
1932	hoofd, landbouwer
3 mrt 1943	overlijden
1962	eigenaar
8 jul 1987	overlijden
Elema, Jan Jochums	
1900	hoofd
15 jul 1902	overlijden
Elema, Jantje	
1900	kleindochter
Elema, Trientje	
13 feb 1901	overlijden
Elema, Willemina	
1962	eigenaar
Elema, Willemkje	
1893	huisvrouw van Andries Nijdam
Jonge, Aaltje de	
apr 1862	dochter
4 mei 1880	overlijden
Jonge, Dina Berends de	
apr 1862	dochter
1880	dochter, huisvrouw van Jan Folkert Eisses
12 jun 1889	overlijden
Jonge, Hendrik Berends de	
apr 1862	zoon
Jonge, Hendrikje de	
apr 1862	dochter
Jonge, Jan Berends de	
apr 1862	zoon

Detailblad gebouw

Haren, Wijk C Onnen nieuw 041

Jonge, Janna Berends de apr 1862	dochter
Jonge, Willem Berends de jul 1852	eigenaar
apr 1862	hoofd, landbouwer
1863	eigenaar
1869	eigenaar
1880	hoofd, landbouwer
2 apr 1883	overlijden
Nijdam, Andries 1893	hoofd, bakker
9 jul 1896	overlijden
Nijdam, Harm 1893	zoon
Nijdam, Jantje 1900	huisvrouw van Jan Jochums Elema
12 mei 1916	overlijden
Takens, Hendrikje 30 jan 1957	weduwe van Jan Eleema
7 sep 1960	overlijden
Vrieling, Hinderkien Jans 1862	huisvrouw van Willem Berends de Jonge
1880	huisvrouw van Willem Berends de Jonge
mei 1889	(schoon)moeder, weduwe Willem Berends de Jonge
1890	inwonende (schoon)moeder